

УДК 37.091.31:355.541.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.91>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Поливанюк В.Д.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-3295-4434*

Жбанчик А.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-8149-2323*

Поливанюк В.Д., Жбанчик А.В. Актуальні питання проведення занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану.

В науковій статті розглянуті актуальні питання, пов'язані з проведенням занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. Автори аналізують важливі аспекти цієї діяльності, зокрема, методи та техніки навчання, особливості підготовки персоналу, а також виклики та загрози, що можуть виникнути під час ведення збройних конфліктів. Основна увага приділяється практичним рекомендаціям щодо підвищення ефективності підготовки поліцейських до роботи в умовах воєнного стану. У статті аналізуються зміни та модифікації в методиці викладання та вивчення вогневої підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, підпорядкованих МВС України в умовах воєнного стану, які б враховували усі аспекти застосування й використання вогнепальної зброї та забезпечували якісну підготовку здобувачів вищої освіти до дій у стресових та небезпечних ситуаціях. Автори розглядають практично-тактичні можливості проведення занять з вогневої підготовки, порівнюючи їх із регламентованими та рекомендованими нормативно-правовими актами. Встановлено, що існуючі методи не відповідають реальним умовам застосування вогнепальної зброї. Особлива увага зосереджена на проблемах сучасних методів використання та застосування зброї, а також змінах у методиці викладання та підвищенні рівня володіння нею. Окреслено особливості та методики викладання вогневої підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України, а також вказано на інновації у цій сфері навчання. Окремий погляд зосереджений на

необхідності в сучасному матеріально-технічному забезпеченні, оскільки вирішення проблеми підготовки поліцейських вимагає комплексного підходу, що включає в себе надання необхідних ресурсів для проведення спеціалізованих занять, як в закритих приміщеннях так і на відповідно облаштованих сучасних полігонах, та підтримку в розвитку професійних навичок. Також автори акцентувати увагу на необхідності вдосконалення правової підготовки особового складу, щоб забезпечити їм чітке розуміння законів та правил, пов'язаних з використанням зброї.

Ключові слова: поліція, вогнева підготовка, воєнний стан, професійна підготовка поліцейського, особиста безпека поліцейського.

Polyvaniuk V.D., Zhbanchyk A.V. Current issues of conducting classes on fire training of police officers under martial law.

The article addresses pertinent issues related to conducting firearms training sessions for police officers in conditions of a state of war. The authors analyze significant aspects of this activity, including teaching methods and techniques, personnel training specifics, as well as challenges and threats that may arise during armed conflicts. The main focus is on practical recommendations aimed at enhancing the effectiveness of police training for operating in conditions of a state of war. The article analyzes changes and modifications in the methodology of teaching and studying fire training in institutions of higher education with specific conditions of study, subordinated to the Ministry of Internal Affairs of Ukraine under martial law, which would take into account all aspects of the application and use of firearms and ensure high-quality training of students of higher education for

actions in stressful and dangerous situations. The authors explore the practical-tactical possibilities of conducting firearms training sessions, comparing them with regulated and recommended regulatory acts. It is established that existing methods do not correspond to the real conditions of firearms application. Special attention is given to the issues of modern methods of firearms usage and changes in teaching methodology to increase proficiency. Features and methods of teaching fire training in higher education institutions with specific training conditions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are outlined, as well as innovations in this field of training are indicated. A separate view is focused on the need for modern material and technical support, since the solution to the problem of police training requires a comprehensive approach, which includes the provision of the necessary resources for conducting specialized classes, both in closed rooms and on appropriately equipped modern training grounds, and support in the development of professional skills. Also, the authors emphasize the need to improve the legal training of personnel to provide them with a clear understanding of the laws and regulations related to the use of weapons.

Key words: police, fire training, martial law, professional training of a police officer, personal safety of a police officer.

Постановка проблеми: Впровадження сучасних стратегій та підходів до захисту держави вимагає постійного аналізу та реагування на нові виклики та загрози. Необхідність адаптації правоохоронних структур до умов сучасного світу, що змінюються, наголошується як важлива складова їхньої діяльності. Одним із пріоритетних напрямків у цьому контексті є забезпечення ефективності та готовності поліцейських до різноманітних викликів та загроз, з якими стикаються сучасні правоохоронці, зокрема в Україні. Однією з ключових проблем, є реагування на сучасні терористичні та диверсійні загрози. Розвиток технологій та зміна характеру конфліктів у сучасному світі вимагає від поліції постійного оновлення підходів до запобігання та реагування на такі загрози.

Додатково, поліцейським доводиться управляти конфліктами з громадянами та застосовувати заходи примусу, включаючи вогнепальну зброю. Це вимагає від них не лише відмінних тактичних навичок, але й високої культури спілкування та вміння вирішувати конфліктні ситуації без насильства, коли це можливо. З розвитком інформаційних технологій зростає інформаційна безпека як складова захисту держави.

Поліцейські повинні мати достатні знання та навички для захисту від кібератак та збереження конфіденційності даних. Недостатність

професійних навичок для роботи з сучасним озброєнням та новими викликами через збройну агресію також визначається як одна з проблем, з якими стикаються поліцейські. Отже, постійне підвищення кваліфікації та адаптація до нових умов є необхідними для забезпечення ефективності діяльності правоохоронних органів [1, с. 14].

Захист держави в сучасних умовах вимагає від поліції гнучкості, професійності та готовності до постійного оновлення стратегій та методів реагування на нові виклики та загрози. Розуміння та вирішення цих проблем становить важливу складову ефективного функціонування правоохоронних органів в сучасному світі.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. До теперішнього часу питання вдосконалення методів вогневої підготовки поліцейських у сучасних умовах воєнного стану набули певного висвітлення у працях вітчизняних науковців. Зокрема, аналізувалися особливості початкової підготовки поліцейських та нові підходи до методики викладання вогневої підготовки.

Бодирев Д., Зеленський Є., Лопачева О., Поливанюк В. у своїх роботах досліджують проблеми, що виникають під час початкових етапів навчання поліцейських, та пропонують відповідні методичні рекомендації. Завістовський О. у статті «Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану» аналізує зміни, які необхідні для підвищення ефективності навчання у складних умовах воєнного стану. Підручник «Вогнева підготовка», за загальною редакцією В.Я. Покайчука, детально висвітлює сучасні підходи та методи навчання вогневої підготовки, які застосовуються у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Таким чином, теоретичною основою у напрямку вдосконалення методів вогневої підготовки поліцейських є праці зазначених науковців, які сприяють подальшій актуалізації та поглибленому вивченню порушеної проблеми.

Мета цієї статті полягає в дослідженні змін та модифікацій в методиці викладання та вивчення вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. Особлива увага приділяється практичним рекомендаціям щодо підвищення ефективності підготовки поліцейських, аналізу існуючих методів навчання та їх відповідності реальним умовам застосування вогнепальної зброї, а також визначенню інновацій у цій сфері навчання.

Виклад матеріалу. В наш час питання професійної спрямованості набуває нового значення у контексті вимог та завдань сучасного правоохоронного середовища. Важливість розуміння та внутрішнього сприйняття цілей та завдань

професійної діяльності стає визначальною у формуванні ефективного фахівця. Зміни, що відбуваються у сутності професійної спрямованості, відображаються у посиленні мотивації, що пов'язана з виконанням службових обов'язків, бажанні професійного зростання та підвищення успішності у професійній сфері, а також у збільшенні відчуття відповідальності перед суспільством [8, с. 445].

У сучасних умовах професійне навчання поліцейських у розвинених країнах відрізняється прикладним характером освіти та невід'ємним зв'язком з повсякденною правоохоронною діяльністю. Воно має раціонально вибрані терміни та обґрунтовану структуру, яка включає в себе як теоретичну, так і практичну складові. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективне поєднання здобутих знань та навичок з вимогами реальної діяльності поліцейських [3, с. 57].

Однією з серйозних проблем тактичної та вогневої підготовки поліцейських є недостача сучасного озброєння. Захист життя та здоров'я правоохоронців є найважливішим завданням, і використання застарілого озброєння становить серйозну загрозу в умовах виконання службових обов'язків. Недостатнє фінансування з боку держави у цій сфері може стати перешкодою для належної підготовки поліцейських та вплинути на їхню готовність до ефективного реагування на виклики сучасності [4].

Сучасний образ життя поліцейських підкреслює важливість психологічної підготовки для роботи у стресових та критичних ситуаціях. Від поліцейських очікується швидка та ефективна реакція на випадки насильства та інші небезпеки, які можуть виникнути під час їхньої професійної діяльності. Психологічні тренінги та підтримка з боку психологів можуть стати корисними інструментами для підготовки поліцейських до роботи в стресових умовах. Проте, важливо зазначити, що психологічна готовність поліцейських досягається не лише за допомогою тренінгів, а й через створення сприятливих умов для відпочинку та відновлення емоційного балансу [4].

Останнім часом спостерігається значний приріст кількості злочинів, пов'язаних з використанням вогнепальної зброї та вибухонебезпечних предметів. Часто ці засоби використовуються проти працівників Національної поліції України, які повинні мати відповідну професійну підготовку для застосування вогнепальної зброї та протистояння озброєним злочинцям. Велика кількість зброї та вибухонебезпечних предметів створює серйозну загрозу не лише для правоохоронців, а й для цивільного населення. Тому, є необхідність залучення громадськості до формування обізнаності про небезпечність вибухонебезпечних предметів.

Вирішення сучасних викликів у психологічній підготовці та безпеці поліцейських потребує комплексного підходу, що враховує не лише професійну, а й емоційну та психологічну складові. Лише такий підхід забезпечить ефективну роботу правоохоронців та збереження безпеки громадян.

У сучасних умовах ведення бойових дій поліцейським стає складною задачею через специфіку тактики, яка частіше за все адаптована для умов міського середовища та забудови. Відмінності у тактиці ведення бою між поліцейськими та військовими вимагають спеціалізованої підготовки для роботи в польових умовах. Для забезпечення ефективної підготовки поліцейських до цих умов необхідно проводити заняття з використанням автоматичної зброї на спеціалізованих полігонах [6]. Однак, ця проблема ускладнюється відсутністю часу та достатньої кількості боєприпасів для занять на полігонах. Сучасна концепція Національної поліції України акцентує увагу на партнерстві, довірі, спілкуванні та діалозі між поліцією та громадянами. Професіоналізм поліцейського є ключовим чинником у побудові довіри населення до правоохоронної системи. Довіра громадян до Національної поліції безпосередньо залежить від успішності поліції у сфері захисту громадян та рівня взаємодії з правоохоронними органами [7].

Вирішення проблеми підготовки поліцейських до польових умов вимагає комплексного підходу, що включає в себе надання необхідних ресурсів для проведення спеціалізованих занять та підтримку в розвитку професійних навичок поліцейських. Забезпечення такої підготовки відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності та безпеки діяльності поліцейських в різних умовах роботи [9, с. 192].

У зв'язку з вимогами сучасного правоохоронного середовища, включаючи запровадження воєнного стану, важливо розробляти та впроваджувати спеціальні вправи професійно-прикладного характеру для підготовки поліцейських до службово-бойової діяльності.

Перелік таких вправ може включати:

- Вправи з умовами швидкого вогневого контакту, спрямовані на своєчасне вилучення зброї, переведення її в бойове становище та здійснення пострілу.
- Вправи з використанням коротких дистанцій вогневого рубежу (1–3 метри), що наближають до реалій ближнього бою.
- Виконання вправ зі стрільби у засобах індивідуального захисту, зокрема у бронезилеті та шоломі.
- Стрільба в умовах обмеженої видимості, що допомагає навчитися працювати в умовах погіршеного освітлення або інших обмежень [5].

Для підвищення ефективності проведення занять з вогневої підготовки рекомендується використовувати наступні методи:

- Поділ великої групи поліцейських (25–30 осіб) на підгрупи (12–15 осіб) за рівнем підготовленості, де у першій групі здійснюється колективна робота, а у другій – більше уваги приділяється індивідуальній роботі зі здобувачами.

- Використання різноманітних засобів, таких як фізичні та уявні вправи, а також технічні засоби та засоби моделювання, для досягнення поставлених навчальних цілей з вогневої підготовки [7, с. 44].

Вивчення технік вогневої підготовки для курсантів має свої особливості, зокрема, вимагає створення реалістичних умов для виконання бойових завдань. Практичні заняття, які проводяться в умовах бойової обстановки та використання імітаційних засобів, сприяють підвищенню інтересу здобувачів та досягненню поставлених цілей [10]. Розвиток вогневої підготовки є не лише засобом вдосконалення технічних навичок стрільби, але й формує внутрішню готовність та впевненість курсантів для виконання службових обов'язків у стресових ситуаціях. Володіння табельною зброєю стає критично важливим для співробітників правоохоронних органів, особливо в умовах погіршення кримінальної обстановки та зростання злочинності.

У зв'язку з цим, вирішальне значення має систематичне покращення професійної підготовки співробітників правоохоронних органів, зокрема, удосконалення процесу вогневої підготовки. Це включає в себе постійне вдосконалення технічних навичок та стрільби, а також регулярне оцінювання результатів занять для вдосконалення методів навчання. Керівник стрільби відіграє ключову роль у вивченні та аналізі помилок, спрямовуючи здобувачів на шлях до вдосконалення їх стрілецької майстерності [1, с. 15].

Враховуючи ці аспекти, можна забезпечити якісну та ефективну підготовку поліцейських до ведення операцій у складних та стресових умовах, що може суттєво покращити їхню здатність до захисту громадянства та забезпечення загальної безпеки.

У результаті аналізу нових підходів до викладання вогневої підготовки в умовах воєнного стану, можна зробити наступні висновки.

Головні проблеми, що виникають у використанні та застосуванні вогнепальної зброї здобувачами закладів вищої освіти з урахуванням специфіки навчального процесу, включають обставини правомірного використання зброї, низький рівень професійно-психологічної підготовки, відсутність навичок у проведенні тактично-теоретичних дій зі зброєю, невпевненість та невміння користуватися зброєю, ігнорування

заходів безпеки, відсутність результативного методу навчання застосування зброї у типових ситуаціях та недостатня правова підготовка особового складу [2].

Для вирішення цих проблем необхідно розробляти та впроваджувати спеціальні методи навчання, які б враховували усі аспекти застосування й використання вогнепальної зброї та забезпечували якісну підготовку здобувачів вищої освіти до дій у стресових та небезпечних ситуаціях [3]. Крім того, необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні правової підготовки особового складу, щоб забезпечити їм чітке розуміння законів та правил, пов'язаних з використанням зброї. Загальний успіх у вирішенні цих проблем буде досягнутий лише за умови комплексного підходу та впровадження спеціальних програм навчання, спрямованих на підвищення професійної підготовки та психологічної стійкості здобувачів [6, с. 211]. Тільки таким чином можна забезпечити ефективне використання вогнепальної зброї та забезпечити безпеку як для самого особового складу, так і для громадянства в цілому.

Висновки. У зв'язку з аналізом сучасних умов, важливим виявляється аспект якості професійної підготовки для правоохоронців. Висновок ухвалюється на основі розгляду не лише вогневої та тактичної підготовки, але й психологічної, що включає підготовку до ефективного спілкування з громадянами у конфліктних ситуаціях. Ключовою вимогою для підвищення якості професійної підготовки є забезпечення поліцейських необхідними ресурсами та підтримкою. Це включає в себе доступ до сучасних методик та обладнання для підвищення навичок, а також психологічну підтримку для подолання стресових ситуацій.

Зазначені заходи сприятимуть покращенню роботи правоохоронних органів та забезпеченню правопорядку в Україні. Тільки шляхом постійного підвищення якості підготовки та забезпечення необхідних умов для поліцейських можна забезпечити ефективну та безпечну діяльність правоохоронних структур в сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бодирев Д., Лопаєва О. Особливості вогневої підготовки поліцейських на початкових етапах навчання. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. Збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції (30 червня 2022 р. м. Дніпро, ДДУВС). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 14–15. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10467/1/3.pdf>.

2. Бодирев, Д.А., Завістовський О.Д. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023, № 3. С. 246–249.
3. Покайчук В.Я. Вогнева підготовка: навч. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2021. 264 с.
4. Воробець Х.О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «вогнева підготовка» у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Збірник наукових праць (м. Харків, 31 травня 2019 року). С. 316–318. URL: univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/86.pdf.
5. Матросов М.В., Атаманенко І.О., Арабаджи О.М. Методичні рекомендації щодо викладання вогневої підготовки в підрозділах Національної гвардії України. Молодий вчений. 2019. С. 146–150.
6. Мислива О., Лопаяєва О. Оптимізація вогневої підготовки поліцейських. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали V Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. С. 210–212.
7. Омельченко Анастасія Андріївна. Зміни у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. The 7th International scientific and practical conference Modern research in world science (October 2–4, 2022) SPC "Sci-conf.com. ua", Lviv, Ukraine. 2022. 1320 p.. 2022. С. 44.
8. Поливанюк В.Д., Король К.С. Особливості діяльності підрозділів Національної поліції під час запровадження воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 444–446.
9. Ульянов О.І., Конев О.Ю. Теоретико-методологічні засади удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019, № 3. ОДУВС. С. 191–194. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/48.pdf>.
10. Поливанюк В.Д., Казначеев Д.Г., Мартянов І.Ю., Зеленський Є.С., Лопаяєва О.М. Навчання поліцейських на початковому етапі вогневої підготовки: методичні рекомендації. Дніпро: ДДУВС, 2019. 52 с.
11. Бойко О., Жбанчик А. Спеціальні засоби в діяльності поліції: нова концепція. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022, № 5. С. 212–216.
12. Комісаров С.А., Покайчук В.Я., Поливанюк В.Д., Миронюк С.А., Мислива О.О., Фурса В.В., Великий Ю.М. Використання інтерактивного мультимедійного обладнання у підготовці поліцейських: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 231 с.
13. Поливанюк В.Д., Завістовський О.Д. Актуальні питання удосконалення методик навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання в період воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 336–338.